

KOLOZSVARI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas utca 78. sz. alatt gr. BÄNFFI ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délel. Ára évenként 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. é. t. minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés és hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik. A „nyitólér”-i cikkek sora után 20 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:
Középente, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, nov. 1. 1862.

(D) Ő Felségének a magyar földhitelintézet küldöttiségehez tett kegyelmes nyilatkozata, valamint Magyarországon, ugy Erdélyben is a történelmi multhoz ragaszkodó s a haza jelenét és jövőjét csak is a történelmi multra alapíthatónak ítélő értelmiségnél általánosan vigasztaló batást gyakorolt.

Ezen legfelsőbb nyilatkozatban három fontos, és egy alkotmányos monarchia elhivatásához méltó eszme van kimondva.

Öhajtja ugyan is Ő Felsége, „hogy Magyarországot ne csak anyagi, hanem egyéb tekintetben is kielégítve láthassa.”

Azon rideg nyilatkozatok után, melyeket közlebről Ausztria államministere a budget-bizottmányban, és a félhivatalos lapok vezércikkeikben tettek a magyarok ellenében, nem kimélve a lehangoló invectivákat, csak a dynastikus érzést szilárdítja lelkiünkben, midőn az uralkodó Felséget látjuk szelid szándékkal elébe jöni egy nemzet legitim öhajlásainak. És mintán a minister urak változhatnak, de a dynastia örök, csak szívéből örvendhet a nemzet, ha a dynastia rokonszenvét megnyerheti s bírja, mert utóljára is a dynastia az országképviselettel egyetértve döntend nemzetünk sorsa felett, s nem egyik vagy másik ministerium.

Ő Felsége a nemzet törvényhozói és egyik oldalról szintén souverain jogát ismerte el, midőn ugyan ezen nyilatkozatában így szólott: „Ennek (Magyarország minden tekintetbeni kielégítésének) lehetősége egyrészt önök-től függ.”

E mondatban világosan el van ismervé az uralkodó és nemzet közös joga az ország sorsa fölötti intézkedésre. És nézetünk szerint helyesen fogja fel a „Vaterland” ezen tétel értelmét, midőn ezt újabb nyilatkozatnak látja arra nézve, hogy Ő Felsége, az octroyozást mellőzve, az ország közreműködését fogja mind végig igénybe venni.

Az uralkodónak ezen magasatos szándokait még határozottabban körvonaloza legf. nyilatkozatának utolsó tétele: „Terjesszék önök e szavaimat hazájukban, mely az Istentől reám bizott országok sorában történelmi multja, jelene és jövője által szívemhez oly közel áll” — mondá Ő Felsége.

E legmagasabb hivatozás történelmi multunkra, mely alkotmányos életünk folytonos és bü vélemezésében állott, ezen elismerése annak, hogy a baba a miénk, és elismerése hogy ennek történelmi multon alapult jelene és jövője van, s Ő Felsége szívéhez e szerint áll közel hazánk: elég feleletül szolgál a verworkolás azon elméletére, melylyel a ministerialis sajtó nemzetünk jogainak, multjának és így önálló jelenének és jövőjének megtagadására nézve soha sem süvénykedett. Most is előáll e sajtó, hogy mint árny kísérje az uralkodó Felség atyai jó akaratának nemesb sugárait; és a „Prager Ztg.”, valamint annak irányadója a „Donau Ztg.”, nem kevésbé igyekeznek csökkenteni azon vidámító érzést, mely a fejedelmi szóra nemzetünk szívén átvonult.

Ezen burocratikus irányu merev tagadás azonban nem ronthatja meg szívünkben Ő Felsége alkotmányos monarchiai nyilatkozatának üdvös hatását, s nemzetünk elég lovagias érzéssel bír ezen nyilatkozat időszertintü bordonerejét is megmérni.

Most midőn látjuk, hogy Napoleon maga a reactio útjára csap át legalább szinleg; most midőn látjuk, hogy az Ausztria felett alkotmányos állásával kérédő Poroszország királya szétküldi a kamarákat és reactionarius ministereket cserél, most Ausztria uralkodójának a magyar nemzet kibékítése, alkotmányos joga és történelmi multja mellett tett nyilatkozata csak szilárdítani fogja irántai tiszteletteljes bizalmunkat, és egyedül az Ő személyébe és atyai jó akaratába helyezhető reményünket.

Földhitelintézet. III.

△ Azt mondják, kérjünk erdélyiekül külön földhitelintézetet, mert most megnyerjük.

Hasonló ezen vigasztalás ahoz, mikor a gyermek kedvenc poharát eltörlik s azt mondjuk: ne sirjon, mert elküldjük darabjait a pintérhez, hogy kádározza össze.

A pintér, habár a legjobb akaratú van, az üveg darabokat nem fogja összekádározni, mert nem lehet.

Egy külön erdélyi hitelintézet a mostani időben

nem fog létre jönni, mert a lehetetlenség magában a dologban van. *)

Azon hitelintézetek, melyek 1844- és 1851-ben Erdély számára javasoltattak, egészen más körülmények közt, más alapokra voltak fektetve. 1844-ben a birodalmi pénzügyi ragyogó állapotban, a papirpénz az ezüsttel egy értékben, az 5%-os államkötelevények nagy értékben, az állam hitele teljes erejében volt, melyet alig terhelt harmada azon adóssági összegnek, a mely jelenleg van. 1851-ben habár csökkent az államhite, de nagy különbség az akkori és mostani pénzügyi állás közt: az államadósságok összege koránt sem volt akkora, mint most. Azon földhitelintézetek nem magán vállalkozók által leteendő biztosítási tőkére, hanem a kormány hitelének alapjára terveltettek; az intézet vezetése, hitellevelek kibocsátása, realizálása, beváltása a kormány közbejöttével történt volna.

Igen nevezetes reánk nézve a hitellevelek realizálásának kérdése. Másutt, hol a pénztőkék készen kínálkoznak, ily hitelleveleket, melyek a mint az adós évdíjait fizeti, a szerint és annyi idő alatt be is váltatnák, addig pedig biztos kamatot hajtának, könnyű lenne magának az adósnak, ki azokat kölcsön vette, kész pénzre felváltani. Nálunk, ha a realizálás csakis az adósa marad, ismét bele esünk az urbéri papirok első kibocsátásakor botrányokba, miszerint találkoznai fognak uszorosok, kik a százasokat 40, 50 vagy legfeljebb 70%- fogják fizetni. Soha ne felejtjük ki számításunkból, mikor hazánk javára valamit tervelünk, honfitársaink gyöngeségeit. Ha a realizálás csupán a kölcsönvevőre bízatik, elég lesz közülnök, ki rögtön eladandja negyvenért, vagy ötvenért, csak hogy elkölthető pénzhez jusson, mitsem törődve azon, hogy az évdíjakban rendre az egész százat kellend visszafizetnie.

Ez okból mind az 1844-ben, mind az 1851-ben Erdély számára készült hitelintézeti tervek a kölcsönt nem hitellevelekben határozták kiadandónak, hanem azokat kormányi befolyás által készpénzre felváltatni, és a kölcsönvevőnek kész pénzt kiadatni rendelték.

Ez a pénzügyi akkori állása, és az állam nagy hitelénél fogva könnyen kivihető vala.

Azóta sokat változtak a dolgok. A birodalom nyomasztó pénzügyi állásához hozzájárult egy sereg oly papir, melyek magán realitásokra, vasutakra stb. vannak fektetve. Ezek a tőkepénzesek előtt kapósok, minthogy a politikai fluctuatióktól független alappal bírnak, következésképp egy-egy politikai rossz hír nem ingatja meg hitelőket; azon alap, melyen kibocsátva vannak, a politikai viharban nem vesztí értékét. Ez elvonta a tőkék egy részét azon papiroktól, melyeket az állami kormányok bocsátanak ki vagy kezelnek.

Miután a birodalmi pénzügy is csak nagy levonások (rabatok) által képes saját papirjait pénzzé tenni, jelenleg egy kormányi földhitelintézet, a kormány kezelése, sőt végelemezésben jó állása mellett kibocsátandó hitellevelekkel lehetett. Ha ma a magyar kérdés egy egyenlítettnek ki, hogy a magyar koronának összes tartományai teljes független fináncziával bíriának, akkor is lehetetlen lenne egy kormányi földhitelintézet föllállítása, miután ezen ki egyenlítés alig történne meg a nélkül, hogy az államadósságokból Magyarország egy roppant contingenst magára ne vegyen.

Mindezeknél fogva a Magyarország részére megerősített hitelintézet tekintetében is elállottak annak

*) Részünkről állunk azon nov. 1-én tett nyilatkozatunk mellett, hogy „Erdély egy külön földhitelintézet állítására vagy képtelen, vagy oly megerősítésre kerülne, mely az activ állásu földbirtokra hozná az adozat kiállohatatlan terheit.” — E szerint mi egy külön földhitelintézet abszolút lehetlenségét nem állítjuk, s főként kormányi segély és külföldi tőkepiénz befolyásával, ideszámítva a dézma kárpótásból is arra szenteltetű összeget, valamint kérdésen kívül magunk is tehetnénk. E végső reményt annál inkább meg kell tartanunk magunknak, mert magyarországi notabilitások nem igen biztatnák nyilatkozni az egyesülés lehetőségről, s Erdélynek egy külön intézet mellett fellépést ajánlanak. Mi részünkről, minthogy bízunk Magyarországi jó akaratában, ezen külön intézet mellett fellépés szükségét akkor látjuk volna beállandónak, mikor már meg lett volna kísértve, ha valjon Ő Felsége az egyesülést nem engedi-e meg? Egy folyamodás Ő Felségéhez csak alkalmat nyújtana Erdélynek is uralkodójával érintkezni, felfejteni szomorú gazdasági állapotát, tönkre juttató pénztelenséget, s vagy megnyerni az intézetteli egyesülést, vagy egy külön intézetre oly kormányi dotatiót eszközölni, mely létesítésének lehetőségét biztosítsa. Szerk.

létesítői az 1844-i elvektől, és magánosok által leteendő oly biztosítási tőkére alapították, mely a hitellevelek leszámítolói minden bukások ellen védje, azoknak hitelét fentartsa. Egyszersmind a kölcsönvevő tetszésére hagyták, hogy a kölcsönt hitellevelekben akarja-e venni, és maga készpénzre változtatni, vagy a realizálást az intézet igazgatóságára bízván, kész pénzen vegye-e föl a kölcsön nyert összeget.

Tehát egy erdélyi külön földhitelintézet nem felállítható az alapítók által leteendő elegendő biztosítási tőke nélkül.

És most kérjük: hol az alapítók Erdélyben, kik azon tőkét letegyék, mely a milliókra menő összegről kibocsátandó hitellevelekre nézve elegendő biztosítékot nyújtson?

Nincsenek, sem a magyar, sem a székely, sem a szász, sem a román nemzet tagjai közt. Am tekintség szét; e hitelintézet jótékonyására nézve azt hisszük, a nemzetiség vagy politikai színezet nem fog köztünk különbséget szerezni, mert mindenkinek szüksége van az olcsó kölcsönre. De ha ebben, mint még eddig semmi másban, erdélyiekül egyet is értenénk: bajosan tudnánk csak pár száz ezer biztosítási tőkét is összeállítani, pedig ez annyi, mint semmi.

Továbbá ismerjük azon bajokat, melyekkel a magyarországi földhitelintézet alapítóinak meg kellett küzdeni a felett, hogy papirjai börzei keletre bocsátassanak; mely akadályokat végre a Felség kegyelme és atyai akaratja hártott el. E nélkül pedig a hitelpapiroknak kész pénzre változtatása a magánüzérkedés terére szoruland, és éppen azon uszorsáskodás állandó veleik szembe, mint jelen magánhiteli ügyeinkben. Miután már a magyar földhitelintézet papirjainak az állampapirok börzei keletére vélt hatása annyi akadályt szült, képesek leszünk-e erdélyiekül azt kieszközölni, hogy még a mi hitelpapirjaink is, és utánunk talán le Szilézidig minden tartományocskának papirjai, melynek tetszeni fog külön földhitelintézetet föllállítani, a börzére bocsátassanak, hogy ott nem csupán az állampapirokkal, hanem egymás közt is küzdjenek, egymás keletét kölcsönösön rontsák a szerint, a mint egy alapos vagy alaptalan hír valamelyik tartomány földhitelintézetének ügyét jobb vagy rosszabb szinben vázolandja. És valjon mi erdélyiekül számíthatnánk-e arra, hogy papirjaink a magyarországiával hasonló keletben részesülnek, miután urbéri papirjaink is mindig a legolcsóbban állanak?

Ne feledjük erdélyiekül azon régi szokásunkat sem, mely szerint nálunk bármely hazai ügy, ha nincs is kapcsolatban a politikával, politikai parodiát játszik. Elismerjük a politika helyes vagy helytelen voltának közvetett befolyását az államgazdaszatra; de mikor búzámat vagy boromat el akarom adni, nem sokat kérdem, melyik nemzetiséghez vagy politikai színezethez tartozik, a ki meg akarja venni; eladom, a ki jobban fizeti. Így a műiparos és kereskedő is. Így a világkereskedésben nem sok fontossággal bír, hogy azon város vagy tájék, melyen egy vasút átvonul, minő politikai színezettel bírt vagy bír; át kell annak menni ott, a hol a helyesen felfogott államgazdaszati és világkereskedelmi érdekek kívánják. És mégis ha például Erdélyben arról van kérdés, hogy ez Szeben vagy Kolozsvár felé vitessék: azok közt, kik e vonalnak így vagy úgy kieszközölése felett egymás közt vitáznak, valjon mindig csak a nemzetgazdaszati érdekek, a földmivelés, ipar és kereskedés igényei forognak-e, vagy néha ezek csak a felszínen maradván, eldöntetni akarják a politikai színezet tekintetébeni érdem vagy érdemtelenesség által? Pedig Ő Felsége, midőn a teljes büntefedést ki-mondotta, azt atyai keblének teljes akaratjával és kegyelmével mondotta ki. Ki áll jót, hogy ha egy külön erdélyi földhitelintézet tervébe fogunk bocsátkozni: a hely fölött, hol az székelyen, az elnökség, igazgatóság, felügyelő bizottmány és közgyűlés szerkezete fölött köztünk nemzetiségi viták, igények, nemzetiségek aránya szerinti követelések és több politikai parodiák nem fognak úgy a szőnyegre kerülni, hogy a kormányt ezekkel ostromolva, legjobb

szándék mellett évekig se erősítheti meg a mi földhitelintézetünk szabályait?

Lehetetlen egy erdélyi külön földhitelintézet. Csatlakozzunk a magyarországihoz, mely már a Felség által engedélyezve van, és hogy ez minél előbb lehessen, kerüljünk ki minden olyast, a mi bármely oldalról politikai színezetet adna ezen dolognak, mert ez által csak hátráltatnók az üdvös czélt.

Valamint Magyarországon az első lépéseket a gazdasági egyesület tette, úgy Erdélyben is vegye ez ügyet kezébe a gazdasági egyesület közgyűlése.

Nem sok az, a miért kérelmeznie kell. A meg-erősített alapszabályoknak semmi változás alá jöni nem szükséges, csupán némely pótlékok, melyeknek elfogadásáért gazdasági egyetünk forduljon a magyarországi földhitelintézet november 20-ki közgyűléséhez; ő Felségéhez pedig járuljon azon alázatos kérelemmel, hogy azokat megerősíteni méltóztassék.

Mi a következő pontokat véljük toldalék gyanánt az alapszabályokhoz indítványozandóknak.

1) Engedtesse meg, hogy az alapszabályok értelmében a magyarországi földhitelintézet igazgatósága erdélyi birtokot is fogadhasson el hypothekál.

2) Mindazon tárgyakra nézve, melyekben az alapszabályok a magyar kir. udvari kancellária jóváhagyását vagy befolyását szabják ki, az erdélyi hypothekákat és adókat illetőleg a magyar kir. udv. kancellária magát az erdélyi királyi udvari kancelláriával érintkezésbe teendő, és közmegegyezéssel intézik el.

3) Az alapszabályok 68. §-nak g.) pontja szerint szabadságában állván az intézetnek bíróságot választani a közte és adósai közti ügyek ellátására: az intézet az erdélyi kölesönvő ellen mindig magyarországi bíróságot választand, és ez illetékesnek fog tekintetni. Melynek jogervényes ítéletét és határozatát az erdélyi bíróságok rögtön azok teljes értelmé szerint végrehajtani kötelesek.

Bizton reméljük, hogy ő Felsége ezeknek megerősítésével a magyarországi földhitelintézet jótékonyását Erdélyre is kiterjesztendő.

Fogaras, oct. 4-én 1862.

Fogaras vidéke első octroyált bizottmányi gyűlést sept. 25-én nyitá meg szokott meghívás után a mitos főkapitány ur, a midőn román szövegű beszéde üdvözlé az alkalommal octroyált alapon egybeegült t. KK. s RR. kez, képviselő bizottmányt; hol örömet s háláját kifejezte, a melyet hiteszerint minden román osztand a tényleges hatalom iránt, mivel oly kegyes vala az october 20 diki diploma alapján a valódi alkotmányos szabadság felé az ösvényt megmutatni s önkormányzatra újból egybeihívni; úgy egy biztos szilárd irányt kijelölni, mint nemzeti reményeinek s fejlettségük egyedüli biztos horgonyát... a melyen a román nemzet jövő nagyságát, a dicső s nagy római mult-hoz méltólag kifejthetendii! Csak kitartással előre román testvérek! bizzunk a hatalom szavába, ez vezetend ki azon süttét éjből s pokolból, a melybe a barbár 1848 előtti törvények, mint a zsarnokias ökljog korszakának vadmaradványai... minket lebilincselve tartának; az oct. diploma egy kiinduló pont a román nemzetre, az az előtti korszak reánk nézve ösmeretlen pusztaság, a melyen csak lealázatlansunk s szenvedéseink halmaza följegyezve — mint a mely csak szégyenünkre hozott — hogy most a jelenben is annyi akadálylyal kell megküzdni mind azon barbár intézmények, azon ősi ezredéves vadzokások okai, a melyek lenyűgözve tartanak mindent... *) de a népek hatalmas istene, ki a szabadságot s egyenlőséget öhajítja e földön, megsegítend, hogy nem soká minden göröngy el leend hárintva s román nemzetünk oly fényes pontot foglaland el a társadalomban, a mely néhai úgy római multjához még fájdalmas emlékt s szenvedés teljes jellemének s nagyszerű jövőjéhez méltó leend; csak összetartás, bizalom s hűség a hatalomhoz s czélhoz jutunk.

Több belügyi, esendőri, rendőri, utási stb. kormány-széki intézmények újbóli hatályba léptének rövid felemlítése után a bizottmányi tagok igazolásul névsor olvastatt, a mely mint még sajtó utján nem közöltetett, idegittattatik:

I. A nagy birtokosok részéről: A szász nemzet, képviselve inspectora t. Thelmann József ur által; O. Sinka közsege, képv. Jákob Moldován földész; Ohába közsege képv. József Chioreanu földész által.

II. A 25 forint adót fizetők részéről: Bisztray Antal jelenben főügyész, Gegő János szolgabíró, George Fogarasani szolgabíró, Juon conte Mikes, egy közbetűti, a hogy olvastatt gr. Mikes J. Kolozsvárról, mint földbirtokos Kucsulán; Dumitru Szávu földész Venetzeről mint képviselő; Grid közsege, képviselő Bukur Bursianu földész; Sar-kaicza köz. képv. Lázár Barbatu földész; Wáád közsege képviselő Györgye Morariu földész; Szombathfalva közsege képviselő Juon Merdán földész; Kopocele köz. képv. Juon Mantau földész. Mint póttagok: Michael Fischer Sárpenyből—Sárkány, Jakab György, Niculai Sün, Nic. Bogdán, Juon Urdean Fogarasból.

III. Fogarasvárosa részéről: Romanu János főügyész, Barabási J. törvényszéki ülnök választatva az octroyált falmagy Nagy János alatti törvénytelen s már megszünt képviselőség által, a jeleni törv. képviselőség határozatilag el nem ösmerhetve, visszahívás által kívánta functio-jokat megszüntetni; de a szükségelt tudósítványok nem szer-

kesztette kellő időben s rendben, mint elkésett ezen bizott-mányi gyűlésbe, habár városi főbíró Tóth József s városi képviselő Closs Mihály választattak volt meg, mégis Romanu s Barabás jelentek meg a város részéről; mint póttag Laurits Emanuel városi polgár.

IV. A kereskedelmi kamara részéről: Henter Mihály iparos, Leitschaft Károly vasárús; mint póttag Eiserin Györgye vegyes kereskedő Fogarasból.

V. A járáskok részéről: Határári örnagy Popa Gy. Recsen földbirtokos, választatva a szombathfalvi járásból; Juon Chyrilla, jelenben kanonok Balázsfalván a bethleni járásból; Petru Popescu esperes Fogarasban, választ. mundaí járásból; Gregore Mayeriu, törv. ülnök szombathfalvi járásból; Niculai Blásiann, törv. ülnök szombathfalvi j.; Juon Onitz, törv. aljegyző a bethleni j.; Bukur Negrilla, törv. ír-nok a bethleni j.; Tomás Czippiu, törv. levéltár. a bethleni járásból; George Strimbu, nyugalm. cs. kir. határ. hadnagy mundaí j.; Niculai Raicu, falusi lelkész mundaí j.; Moise Ostseille, falusi lelkész szombathfalvi j.; Juon Skurtu, mundaí járásból földész; Josip Cesepiu, hivatalnok mundaí járásból; Josip Codriann polit. aljegyző venetzei j.; Juon Popu de Comene, földész venetzei j.; mint póttagok: Juon Ratiu, törvényszéki ír-nok mundaí j.; Niculai Dobriu földész mundaí j.; Josiv Botezannu, szolgabíró bethleni j.; Georg Czetz, földész bethleni j.; George Gavrilla, szolgabíró szombathfalvi j.; G. Guseille Negrea, popa szombathfalvi j.; Constantin Popu, földész venetzei j.; t. Georg Popu Gridannu, földész Venetzeről s még 7 administrationalis beamer.

Közlő ezen octroyált bizottmányi értelmi fejlettsége felett véleményét mondani, minden hely s körülménnyel ismeretes s jó indulatu olvasóra bizza; azonban ne higgye az olvasó, hogy Fogaras vidékének ne lenne több b. tagsági választói joggal az ideigl. utastatásról is felruházott egyéne. Van; de az ugynevezett nagyobb urak mint szokták mondani „fugimálgák” a nagy birtokosok közé választatva a megjelenést, pedig bizony nagy bünt követtek el, hogy 1861 martius óta nem jelentek meg vezetőül az itteni b. gyűléseken; itt a közép birtokos osztály érélyes küzdelme, (a mely mindenféle machinatio s intrigue által a választásból kizíratott), dicseretet érdemel; ha vagy egy tekintély, mint a köznépre állásánál fogva batásos, azon több vidéki birtokos urakból megjelenve, nem ignorálta volna egy év óta e vidék bel-szervezetét, sok minden másképp lenne. Az alkotmányos ér-zelmű közép birtokos osztály, a mely mindig kitartással küz-dött s jó reményét ma sem veszté el, egy nagyobb tekintély megjelenése által, egy biztató reménysugárt nyert volna, egy központi közlést hogy, mi az intentio? de így e vidék ér-telmiségét, magán utastítás stb. nélkül védtelenül hagyva a különben tisztelt központi kör, a mely az alkotmány újbóli életbe léptén mindenütt bafafias érélylyel működik; nem irigylhető az itten aratott polgári babér, egy szenvedélytől elragadtattott tömegben a küzdelem, hol egész sérelmeket kell elnyelni egy kisebb osztály értelemiség szava elhangzik; de nagyobb birtokos tekintély nagyobb batást idézve elő szel-lemi és anyagi nagyságával, bizonyoson más eredmény lenne felmutatható. Védtelenül bármely állomást feladni polgári bün s mentől nagyobb állást foglalnok el az emberi társaságban, annál nagyobbak köteleim is, s így azon dicső elődök honfias érzelmi utódaitól, kik egykor mint e vidék szabad-elvű követői, az erdélyi országgyűlésen a jogvédelemben ma-goknak felelhetlen érdemeket vívtak ki, megvárnók, hogy reánk is gondoljanak s a hon ügyét s alkotmányát itten is ez úgy látszik „felhagyott vidékben”, habár nagyon is ké-nyelmetlen lenne, igyekezzenek fentartani; lelkes küzdelemben nem leend hiány, csak hajazát s annak szabadságát imádó érélyes vezető kell, s még nincs minden elveszve mélyen tisztelt urak! még a biba helyrehozható...

Igazolása után a bizottmányiak a oct. 12-ki 1861. ki-adott hosszú instructio olvastatt el végig, a melynek 18-ik §-sa értelmében ideigl. főügyész Vetti Spiridonu „Observatione”-kat fogalmazva felolvastott; de ez elnöki akarat nem levén, odavezetett a csupa hivatalnokok által képviselt értelemiség, hogy habár alkup. Codru Dregusanul s mások azt nyilvánítták ki, hogy ha az utastást bírálgni kezdenék annak minden §-sa sérelem, de ez csak egy „instructio provisorissima”!!! levén a hatalomtól, mint a főkapitány ur magát kifejezé, bizzunk az uralkodásban s annak atyai jószágában, s így minden hosszasabb vita nélkül a jegyző-könyvben ez áll: „se luat de constinacea si pre urmare” az az szolgá tudásul stb.

Több nyngdij fizetéses határári tisztek, mint jelenben vidéki hivatalnokok s bizottmányi tagok (az az két fizetést huzott az államtól), az instructio provisorissimá” bírálgatását polgári bűnnek tartva, inték polgártársaikat, hogy felsőbb rendelet s így szó sem lehet kritikáról, ha mi alattabb állók a társadalomban a felsőbb rendeleteket bírálván el nem fo-gadnók, felbomlanék az mint egy ezred (!) hol hiányzik a fegyelem; Isten az okosabbakat rendelé föbb méltósá-gokra, kik helyettünk a status érdekében rendezzenek, így mint fegyelmet szerető alattvalók engedelmeskedünk a ren-deletnek stb. Egyes ellennyilatkozat után olvastott a fel-séges kir. főkormányzónak a julius 18-iki 1861. vidéki bizottmányi gyűlés jegyzőkönyvi határozatára válaszul a ro-mán hivatalos nyelv tárgyában, a melynek rövid tartalma ez: mintán az 1861-beli bizottmány rendeletileg feloszlattott, eo ipso annak minden határozmányai semmieseknek tekinthetők, de most ha tetszik újból a rendeletek értelmében határozhat-nak; de észszerűbbnek látva vita tárgyává nem tűzni, a ro-mán hivatalos nyelv kérdést illetőleg kimondattott, hogy tett legesen a román nyelvet használva kizárólag vidéki tisztség nem tekinthető az 1861 beli biz. gyűlés minden határozma-nya semmiesnek; úgy ideigl. törv. ülnök Henrich ur mint sé-relem hozá fel, hogy az erdélyi kir. tábla mint felebbező törvényhatóság a vid. törvényszéknek rendelkezett a román nyelvűben, ennek rendelkezhető jogát tagadva s az évi gya-korlatot pártolva, ezen tárgy is mint sok minden jegyző-könyvileg tudásul vétetett.

A hatalom közegeinek ezen nem eléggé tisztá s körül-írt rendelete, hogy tetlegesen ily alakban kijátszva tűnik elő... a hallgatóság mély megindulással vette.

Több keblő közigazgatást érdeklő feléges kir. (kor-mányszéki rendeletnek egész felolvasás helyetti rövid fele-

lítése után, mintán mind tudásul vétetett minden vita- vagy szó nélkül, az idő nagyon elteltén, a gyűlés bezárattott.

September 26-án folytatattott, a midőn a jegyzőkönyv hosszas correctio, praesidialis stylisatio s verificatio után megállítatván, szönyegre hozattott Fogaras város ügye kor-mányszéki biztos mitos Haupt Frigyes ur szervezési, átirati tudósítványa alapján, a mely alkalomból sérelmet látnak né-melyek az officialatus autonomiáján...!!! stb. stb. hogy a f. kormányzék önkényszerlen jart el, s ezen új bizott-mány (?) kissé hallgatva rendelkezett, ezen „constitutionale gravamen” (!) ellen, alázatos felterjesztés indítványoztatott, kiemelendő a districtus autonomiáján történt sérelem! mivel az oct. 20-i diploma is az ország, megye, községek integritását országgyűlésig biztosítván, ha Fogaras két kép-viselő által foly be a bizottmányba s a leendő officialatus választásába, miért ne folyhatna oly jogszerűen be a vidéki bizottmány, vagy ennek végrehajtó kifolyása az officialatus jövőre Fogaras városi előjáróságának választásába?... stb. mert ha maholnap Lupsa, Bráza vagy Porumbák város! (?) emeltethetnék, az egész vidék integritása felbomlanék s ez sérelem; hason zagyva, s szarvas okoskodások s litániák után 5 tagu bizottmányt neveztek ki, a felterjesztés fogal-mazásául.

Ezen neveltséges szenvedélytől zaklattott boszantó vitá-ba három értelem, nemzetiséleg magyar biz. tag, mintán nézeteket fejtették, s megmagyarázák az értelemiségnek, hogy tanulmányozzák előbb mi az autonomia, integritás stb. s azután szóljanak hozzá, mint az egész gyűlés alatt ellen-zéket képezők, csak szenvedőleg részt vettek; a mire szönyegre került Gremoiu D. nyng. cs. kir. határári főhad-nagy s utolsó városi octroyált szolgabíró, jelenben ezen pro-visorissima epochában disponibilis, de járás nélküli szolgabíró kérelme, a mit előszóval is támogata, hogy számára nyis-sion a bizottmány egy új állomást! mert ő becsületesen szolgálván mint katona ő felségét, most szégyenli minden hibája nélkül, a város újra szervezése miatt, hogy szolga-bírói hivatal nélkül legyen?!! Ötlet a bizottmány tavaly vá-lasztva, s senki el nem becsátva, magát rendes szolgabíró-nak tartja, s kéri, ha más mód nem lenne, osszák fel inkább a járásokat újból! s úgy nekie is jutand, hogy ő is ellessen, stb. ballatlan s példátlan kérelem után, rövid de csak önérdéktől szolgabírók által folytatott vitakozás fejlett ki, a melynek eredménytől egy a vidék topographiai 8 já-rásra felosztását kidolgozó bizottmány nevezetett ki, a melynek munkálata másnap 27-kén felolvasattott; a három tagu ellenzék óvását jelenté a 8 dik szolgabírósság ellen, mint a mely Fogarasvárosának vala szánva, de hosszas vita fejlődve ki a 7 járás felterjesztetett, s nyolcadiknak Foga-ras, mint önálló község, s nem mint szolgabírósság. Új járás lett circulu Sárpenyu értsd (Sárkány járás) és Alsó-utezai járás.

A bizottmánytól átengedett hatalomnál fogva helyette-sítették Cesepiu Juon helyébe a szombathfalvi járásba Gre-moiu D. disponibilis szolgabíró, a vericeibe Fogarasani György; ezen eljárást részletezve, sok visszaélés és boszantó történt.

A provisorissima instructio 18. és 20 dik §-a értelmé-ben indítványoztatott a fizetésjavítás, a mely hivatalnokok előtt kedves hang levén, igyekeztek egymásnak segíteni az áladalom terheinek könnyítését! megszavazva a főkapitány-nak 3000 frt. o. ért. asztalpénzt s irodai kelléktől 1000 frt, napi díj 10 frt. Alkapitányának 1200 frt, napi díj 4 frt. Tör-vényszéki elnöknek 1200 frt, s 400 frt pótlék úgy napi díj-jal 4 frt. Törvényszéki ülnök, főügyész, s főjegyzőnek 1000 frt, napi díj 3 frt; továbbá allügyész s aljegyző 600 frt, napi díj 2 frt. Járási szolgabíróknak eleinte 500 frt, a mit egy előre sokalva, s zugva a ruthen modorban esücsülő tábor, mintán egy román tekintély s értelemiség röviden meg-magyarázá, az az recte félre magyarázá nekik, hogy ne busuljanak, mert ez az uralkodó erszényéből fog fizettetni, s nem ők fizetik! a mire minden oldalról nevetés fejlett ki, a melyben a különben csendes hallgatóság is részt volt kénytelen venni, mintán magok a földész kép-viselők, a mi jó szunyadozó ruthen képviselőink bafogosan nyilvánítták, hogy ha nem ők fizetik, kevés egy szegény szolgabírónak 500 frt, a kéri, hogy bár 700 o. ért. forint legyen, a mit egymást pártoló hivatali kar elfogadva, ki-mondattott a 700 o. ért. frt s 2 frt napi díj. (Kormány-szé-kileg 100 frt pandurattársak, irodai kellékre s egyéb adju-tum) felmegy szinte 1000 fitra nyolcz falut felügyelni. Sze-gény 48 előtti alkotmányos korszak, midőn bafafias becsü-lét vala 25 frtért szolgálni, ma pedig fadjalom, mintán egy popa, még a bizottmányi tagnak is diurnum adást ajánla, annyira elragadt a 14 évi rendszabályból a diaeten classifi-tio, s nagy fizetésre vágyás román testvéreinkre, hogy an-nál boldogságosb állást nem is képzelnek önmagokra, de valjon az állam s egyes tagjainak csak azon sülyedt érdeke lenne, hogy egy burocratiától bizlaljon!?

Igénytelen levelezés tollam a sajtó jelen helyzete miatt nem esetelve azon gunyos jeleneteket, a melyek a fizeté-sek, de főként a napi díjak fölemelése körül, a fegyelmé-zett id. bizottmányon annak szigorú elnöke elkövetett, többi közt röviden felemlitendő: törv. ülnök Mayeriu Gregorin, ki józanul s lelkiismerettel a status terben könnyítendő, mint mérsékelt napi díjakat ajánla „Sparsystem” védőjének gunyoltattott; elnökieleg megkérdve nyiltau, hogy miért akar ő épp a főkapitányi 10 frtból csak 6-ot határozatni? mi személyes érdeke stb. épp abból levonni? stb. szinte intő leczke vala a felszólalási merény ellen; a mire id. fő-ügyész Romanu J. belátva, hogy mi az elnöki akarat, s hol rejlik a baj, elővette a Reichsgesetzblatt classifications §-ait a billió rubrikát, s szokott modorában megértet, hogy igaz van a fő-kapitány urnak; mintán az életben s hivatali rangban hátra nem mehetünk, hanem mindig csak elő; a főkapitány ur is, mint volt oberlandes-g. rath, a IX. Diet. classisba tartozó, már akkor 8 frtal levén felruházva, most mint egy tekinté-lyes vidék vezetője, méltóságán alóli lenne kevesebb napi díjjal bentazni a vidéket stb. a mi ellen egy hang se emel-tetvén, s elnökieleg és mosolyogva enunciatatván, egy álta-lános rosáló gunymosoly vonula át az egész bizottmányon s hallgatóságon.

A sérelmi felterjesztést a város ügyében felolvassa, an-

*) Ezen urak úgy hiszik nem értik, hogy az oct. diploma éppen az ország régi törvényes állapotát állítja vissza egy részben. Szerk.

nak sok a tényleges hatalom közegeit sértő s ingerült szava kijavítván, a tisztességben s általános közbecsülésben megőszült derék hazafi, mint a szász nemzet bizottsági képviselője inspektor tek. Tellmann József ur figyelemmel végig hallgatván, nem teheti, hogy nyilban gonj keble érzelmének erőlyes szavakat ne kölesőözzön; kifejezve, hogy végig hallgatja a fölterjesztést, de ezen olasz, szláv, spanyol, latin, francia, czella, avar stb. nyelvzagyvalékból egy szót se értett, s bizonyosan a bizottság általános többsége se értendő, ugy ezen egyes összeállított szóhalom felett bírálta a többség s népképviselők bizonyosan azért nem merészelnek boesátkozni, mert szégyellik mint született románok, hogy ezen új limbát nem értik; a miben tökéletes igaz van a tisztelt urnak; mert ha sokáig így tart ezen minden nyelvészeti szabály elleni szófaragás, ők maguk se értik egymást meg, mint néhai őseink Babel tornyánál; vagy tán a végzet azért enged némely francziánul értő, de latinul nem tudó oláh polgártársot olyan tudományal, mint a nyelvészet komolyan foglalkozni, hogy az eredeti mindenkitől értett oláh nyelvet egészen elzagyvalva azaz romanizálva, a képzeleti D. R. menyéi birodalom szervezésénél, egymást meg nem érthetve, újból elszéledjenek!...

Törvényszéki elnökség- s alkaptányságra az instructio provisorissima értelmében választás engedtetvén, eredmény, miután a candidatio a legűnkényszerűbb vala! (olyat tétetvén be, kik pictus masculus kellett, hogy képezzenek, ezen állomásra képtelenség miatt), törv. elnökségre a következő: a mint sorban felolvasatott a g. nem egyesültek részéről Constantin Pánciu 20, a g. egyesültek részéről Mayerin Gregorin 22 szavazattal mindkettő disponiblis hivatalnok jelenben törv. ülőkők Fogarasban, a rom. katolikusok részéről Mane József 16 szavazattal (disp. hiv.), a reformatusok részéről Meszlényi Károly, jelenben Kóhalomban székbiro 20 szavazattal kaptak legtöbb szavazatot, a mely fölterjesztett.

Alkaptányságra: a g. n. egyesültek közül Codre Juon Germaniu Nobil Dregusanu 22 szavazattal, a gör. egyesültek részéről Gremoin D. cs. k. főhadnagy, s disp. szolgabíró 20 szavazattal, a rom. katolikusok részéről Bisztrai Károly, hiv. a fizanc-procuraturánál Szebenben 15 szavazattal, a reformatusok részéről Etédi Jakab György 13 szavazattal, s a lutheranusok részéről Henrich J. jelenben törvényszéki elnök Fogarasban 14 szavazattal nyertek legtöbb szavazatot, a mely hasonlólag fölterjesztett megerősítél.

Ideiglenes főjegyző Fetti Spiridonu kérve a főkapitány urat, hogy ne tegye alkaptányi candidatioba, mert ezen bánásmód mellett, a melylyel a hivatalnok itt illetetik, nem ohajt lenni stb. nem fogadtatva el, miután Barabás J. az ellenvéleményt nem tűrő gyűlés elnökével többször össze-szóltat, oly heves s minden szerénységet feledő szóváltással fejtett, hogy ingerültségében a főkapitány phisicai hatalommal azaz esendőrrel akarja B. a gyűléstől eltávolítani, a mely eljárás ellen írásbeli fölterjesztést ada be a f. k. főkormány-székhöz!

Vasárnap azaz sept. 29 én jegyzőkönyv igazoltatván, ideiglenes alkaptány Codru olvasá a kinevezett bizottság munkálátat a kormányzások rendeleite alapján a községek rendezéséről, hol főként megbagyatott, hogy az urnal szász systhemát kövessék!... Ugy a falusi büntetési pénzekről egy szegények pénzárát alapítani indítványozva, hosszas vita fejtett ki, meghatározandó, hogy ezen összegeket mire lehet ész- s czélszerűbben elhelyezni, a mire Romanu J. főlemltve, hogy az iskola az első, a mire gondoskodni kellene, s e végett egy bizottságot nevezve ki, tervet készíteni jövő b. gyűlésig, bevallá, hogy a vidéken a határon rendszer alatt 1848 előtt a román hitaság iskolai nevelése jólában állott, aztán a bezirk-idoiben is türböltek, de mióta a „partiótka“ vannak a közigazgatás terén, minden lesüllyedt, lerokadt, nincs semmi gond a román iskolára stb. állítsanak iskolát, mert csak szellemi versenynyel-álhatnak meg, a többi elő-haladott testvéreikkel.

Eltelvé a 4-ik gyűlési napon is a drága idő, elnöki-leg pár érdeketlen bucsuszóval berekesztetett.

Nem közölve még, a figyelmes olvasóért, ugy a sok „Kalendárium csinálórt“ szükségesnek vélem közölni a jelenben működő Districtualis officiaulus névsorát:

A politikai administratió: vice kapitány Codru Juon germaniu, Nobil Dregusanu (disponiblis); főjegyző Fetti Spiridonu (disponiblis); allegyző Codreanu Juon, (volt községi tanító Veniczen); szolgabírók, a venicei j. Fogarasban Györgye, mundrai j. Passarar J. ny. cs. k. főhadnagy, bethleni jár. Gegő János, porumbachi jár. Moban Juon (diponiblis). Polit. levéltárnok Negrea Juon; inok Ferenczi István, Stokicza Juon; p. igató Kovács János; a törvény-széki elnök Henrich József (disponib.); ülőkők: Pánciu Juon (disponib.); a fogarasi circulusban: Barabás J., a mundrai járásban (disponiblis); Etédi Jakab György magányzó, a szombathalvi jár., Mayerin Gregor (dispon.) a bethleni j., Puskari József a venicei jár., Blasianu Nikulai a prumbachi járásban. Törvényszéki jegyző Onicz János (disponib.), törv. igató mint helyettes Sinkovics Károly, törv. levéltárnok Nikulai Czipu, fő-ügyész Romanu Juon, al-ügyész Bisztrai Antal; törv. inokok: Jozsif Botezanu, Sinkovics Károly, Poparad Jozsif, Negrilla Juon, Ruszin Juon, Raczin Juon; törv. szolga Constantin János, Szokol Péter; tömlőczőr Constantin, s 4 hajdu. *)

r. l.

Maros-Vásárhely, oct. 31-én 1862.

Folyó hó 25-én ns. maroszéki b. főkirálybíró b. P. Horváth Albert a városi községi képviselőt id. szervezte végett az 1848-ig fenállott alapon a meg életben levő tagokat összehívva, miután 25 közül 4 visszalépett, a többi megjelenvén minden akadály nélkül a megrendelt választás utján magát 50 számra kiegészítette, az ujdón választott 29 képviselő a következők: Korondi Lajos pénztárnok, Vadadi Lajos ellenőr, ifj. Hajnal József tanácsnok, Ráduly Mihály igató, Zsomori Elek, Fogarasi Demeter, Lázár Benedek allegyző, Beteg János malomellenőr, Simonfi István tanácsnok, Nagy János, Wagner Frigyes malomfelügyelő, Szabó

*) Ezen oct. 7-én indított levelét nov. 1-én hozta meg a posta, de részletes előadásért érdeke most is meg van. Szerk.

György, Istváni Antal, id. Márkosfalvi Lajos, Jeddi Sándor erdőfelügyelő, Biás István tanácsnok, Kézel János negyed-felügyelő, Burdács Alajos, Deső János tanácsnok, Marosi Farkas rendőrfőnök, Szarvadi Lajos szónok, Müncher Károly inok, ifj. Gombás József tanácsnok, Cseh Zeigmond gazda, Fülep József, Virág Dániel negyedfelügyelő, Palocska Lajos, Sóós Ferencz rendőrség, Tamási József.

1847-beli képviselők: Lénárt Dániel tanácsnok, Farczádi József, Kathonai István, id. Szathmári Mihály tanácsnok, Bodor István, András János, Ajtai Mihály törvény-széki elnök, Csiki József, Antal Ferencz, Székely Lajos köz-ügyész, Petelei János tanácsnok, Dentz László rendőrség, Ersényes Elek, Pajna Ferencz fajegyző, Boér János, Szathmári József tanácsnok, Nemes Dániel, Kovács Lajos végrehajtó, Schmidt Konrád, gróf Lázár József és gróf Toldalagi Ferencz. Eljenek!

E szerint felénél több levén a jelenleg hivataloskodók közül beváltatva és feleketve, az egész munkát a k. főkormánynak fölterjesztett a további intézkedések jelenen a beltanács urjaszerzése iránt.

Még Szamosújvárt egy lépéssel mindent elvégeztek, addig nálunk lassan és fontolva haladnak a boldogság felé. Egy székely.

Háromszék. Orbai, october 23. 1862.

Háromszéken, kézdi- és sepi-székeken az egyes bíróságok életbeléptettek. Orbaiszékeken egész másképp akart ennek létrehozatala végbevitetni, mint amott. A községek föl-szóltattak a tisztség által, miszerint az ideiküendő egyes bíróság fizetésére vonatkozó költségek hordozását, u. m. a helyiség kibérlését, irodai kellékek stb. megszerzését vállalniuk magukra. Ennek létesíthetése a terv megismült. A mi illeti a költségek hordozását: e tekintetben a képviselők több okból különösen pedig az általános nyomasztó szükség miatt, de továbbá azért is, mert a kézdi- és sepi-székeken egyes bíróságok szükségai az általános pénztárból fedeztetvén, nem vállalhattak semmi kötelezettséget magukra. B. D. ur nem a főnebi értelemben fogalmazta a jegyzőkönyvet, miért is közkívánatra új jegyzőkönyv szerkesztett és terjesztett a tisztség elébe.

Sajnálattal és elfogult lélekkel kell megemlítenem: mikép „Barátosban“ állítogt több titkosan működő egyniség gonoszága által, valami két év óta szent célok és törekvések szándékolatán meggyűlölt, sok becsületes ember esett ezen alattomos működésnek áldozatul; most megemlítenék tartom többek közt volt község bíró B. urat, és az általános becsületességgel bélyegzett csak most választott oskolamestert; nem egy száj beszéli: mikép ezeknek építletek és tartományuk szándékosan okozott tűzvész által lettek hamuvá. A szegény népnevelőnek, kinek megválasztása ellen minden lehetőséget elküvetett egy bizonyos párt, még alakai is beveretők, s a mellett a legiszonyabb fenyegetőzéseknek volt és van kitéve: pár nappal ezelőtt a mostani bíró csúre is lángok martaléka lett; a mint nekem többen beszélik, oly nagyvá vált ezen községben a remültség, mikép becsületes ember nap lementé után nem igen mer kapuján kimenni. Vajha! a helybeli dallóbiztos ur a személy-és vagyonbátorság tekintetéből a gyanus személyek ellen alapos nyomozását mentől hamarabb kezdené meg. Azon édes remény táplálja csöndes vidékünk, mikép a főnebbi bajokan főkirálybírói helyettes ő mltgának erőlyessége és hivatalos rendelkezése, és a csak most választott ref. pap Vékás Lajos szellemi befolyása minden esetre segíteni fognak.

Sz. községben, egy a 75 évet becsületességben keresztült élt urasszony, kinek a fia, mint községbíró és fő-birtokos valami kihágásért esendőrök által éppen akkor S. Sz. Györgye volt bevéve, munt hó végével elhalálozott, és így a feddhetlen jellemű agg nő a B. D. ur által 4 napi tömlőczre határozott testi büntetést nem szenvedhet ki.

Uzonban a marhavás több napja, hogy uralg, s mint halljuk már Bikfalva községbe is átharapódzott.

Időjárásunk nagyon száraz. Hogy ha az ég csatornái még meg nem nyílnak, némely helyeken a még ki nem kelt magvak bizonyosan a földbe taplóslundnak. E szerint őszü vetésünk a jövő évre sem kecsgett gazdag aratással; a szegény szántóvető reményei jövődre nézve sem fognak róza színben feltündezni.

A napi események közé sorozandó azon körülmény is, mikép folyó hó 15-én éjféltől 3—4 óra közt jól érezhető, de nem veszélyes földingás volt egész Háromszéken ész-revehető.

G.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A gazdasági egyetel által rendezett terményárlat kiállítását a lelkök b. Huszár Sándor ő mltga nyitá meg szabatos alkalmoszerű szónoklattal e hó 2-án délelőtt. A kiállításban a gyümölcs- és gabnafélék legszebb példányai szerepelnek. Az utóbbiak között legfeljebb m. Tisza László ur szép küldeménye, hol jelenen a buzának legnemesebb fajai láthatók. Gazdasági gép kevés van kiállítva, csak is Márton Sándor nagyobb és kisebb vetőgépei s németalföldi váltó-ekéje. De itt igen nagy figyelmet gerjeszt Bereczki Sándor maroszéki birtokos váltó-ekéje, mely leleményes és erős valamint igen könnyű szerkezete által a czelnak leginkább megfelel, minthogy igen könnyű és az eddig előállított váltó-ekéi közt legolcsóbb, annyira, hogy a nép közt is elterjedhet. Valószínűleg a napokban próbaszántás lesz és akkor ha gyakorlatilag bebizonyuland annak czélszerűsége — a mit remélni bizást lehet — Erdély részére egy oly gazdasági eszköz lesz ezáltal előállítva, melyre a hegyes völgyes országnak a legnagyobb szükség van.

Hollósi Kornelia Lonovicsné assz. erdélyi kör-utjában 651 ft adott közvölökre. K.

— A moldva-olábor-szági magyar protestáns missio szelleműs böse, ki ottan már anyagyházakat alapított, s templomot építtetett a lelkes felhívásai által felgyújtott adakozásból, s így protestáns egyházunk történelmében már is nevet vívott ki magának, Ozelder Márton körünkben mulatott néhány napot, még visszatérni szándékozik, a mely

alkalommal szónoklatot fog tartani a reformatusok templomában, miről talán lesz alkalmunk előre értesíteni olvasóinkat.

— Deák Ferencz a legjobb egészségre Pestre érkezett, a hol a telet fogja tölteni.

— A „Sürgöny“ szerint a kormány rendelkezett, hogy azon ifjak, a kik kimentek volt Garibaldihoz, s most visszatérnek, pénzzel segítyeztessenek.

— A „Vaterland“ írja: Az országgyűlések összehívása még karácson előtt megtörténik. Tevékenységi körük oda fogna korlátoztatni, miszerint csak arra lennének illetékesek, hogy a kormány előterjesztéseit elfogadják, s azok tárgyalására az illető bizottságokat kinevezzék. Kérdés azonban: vajon az országgyűlések egyetértene-e illetékességük ezen felfogásával.

— A „P. Lloyd“ bécsi levelezője írja oct. 30-ról: az erdélyi udv. kancellária egyik magasabb állású s legbefolyásosabb hivatalnok, a ki iránt gr. Nádasdy különös bizalommal viseltetik, a hét elején Erdélybe utazott. Odautazásának célját összeköttetésbe hozzák a napi renden levő erdélyi ügyekkel.

— Ugyancsak a „P. Lloyd“ bécsi levelezője után közöltik a multkor, hogy az erdélyi országgyűlést illetőleg a kormány választási rendet fogna octroyálni, oly módon pedig, hogy a 8 ft censussal a főadó is számításba vétetnék. Az 1848 diki erdélyi választási törvény — írja most e lap másik bécsi levelezője — ugyanazon évben a magyarországi nyomán alkottattott. Ezen választási törvény, mint tudva van a legszabadelvűbb vagy helyesebben legdemokratikusabb alkotmányos választási törvény Európában. Azonban amaz ellenvetés tétetett annak idejében, hogy ez nem felel meg a román nép igényeinek, s hogy általában a román nemzetre nézve a 8 ft census igen magas. Ennélfogva bár Keménytől azt kívánták, hogy a 8 ft censusból a főadót is vegye be. Az őz erdélyi államférfiu vonakodott, miután a törvény szava e tekintetben világos, s lemondott állásáról, mire mindjárt az új kormányzat első napjaiba 1861 sept. 11-ről megjelent a legm. kézirat, melyben parancsoltatik, hogy a 8 ft censusból minden direct adó, bámi nével nevezendő legyen is, számításba vétessék. Az összeírások is megtörténtek, s kitűnik, hogy ezen választási mód szerint csak Erdélyben 88,000 egyén lesz választási jog gyakorlathoz helyezve, mely jog e szerint a nép legalsó rétegeire kiterjesztetik, de remélni lehet, hogy a magyar nemzetiség még így se lesz elnyomható. Az erdélyi országgyűlés összehívásig azonban a kormánynak lesz elég ideje még, megfontolni: vajjon szükség-e még alsóbb nép elemet vonnia be a választásnál, mint azt, mely az 1848 ki törvény által már különben is bevonatott. Eppen most minden oldalról conservatív érdekek gyanánt emeltek ki, hogy az 1848 ki választási törvény revidalandó, illetőleg korlátozandó.

— Beküldetett hozzánk a Dézsen tartott terményárlat rendező bizottságának a gazdasági egyetelhez intézett jelentése, melyet jövő számunkban egész terjedelmében közre fogunk adni. Most csak a kiállítás tárgyait említhük, mely 8 osztályt foglalt magában u. m. 1) gyümölcs, 2) gabnafajok, 3) takarmánynövények, 3) haszonkertészeti növények, 5) borok, 6) nyers iparizékek, 7) gazdasági kisebb s nagyobb eszközök és gépek. A jelentésből láthatólag a kezdetétől örömdetesnek mondhatjuk, s gazdasági egyetelünknek maradandó emlékeül fog szolgálni azon helyes gondolata, hogy a fiók-tárlatok eszméjét meghonosítani törekedett.

POLITIKAI HIREK.

OLASZORSZÁG. Turin, oct. 27. A király megrendelte, hogy a pápa által Pia hercegnő, most már portugál királynénak küldött nászajándék nyolcz napig tétessék ki közsémeletre. Az „Italia“ ugy van értesítve, hogy Antonelli bibornoknak, a „non possumus“ megkövült személyesítőjének állomáról eltávolításra tett minden kísérlet megismült. A bibornok a kísérletekre így felel: „El akarnak engem távolítani! Mit ér az? Még akkor is, ha kezem nem lenne többé a kormányrudon, szellemem mindig ott lesz, usque ad consummationem seculi.“ Arra a kérdésre, hogy vajjon a szent szék most már, miután Lavalette, Thouvenel és Benedetti visszaléptek, akar-e alkudozni, Antonelli azt válaszolta: „Mi nem vagyunk idegenek, egyezkedésbe boesátkozni, de csak egy feltétel alatt: hogy a turini kormány mondjon le Romáról s a parlament egy újabb által semmisítse meg Romára vonatkozó előbbi határozatát.

Rómából írják a „Tems“-nak, hogy ott igen csekély súlyt helyeznek a párisi miniszterváltásra. A pápa gondolni sem akar engedékenységre s ugy Merode, mint Antonelli állomásaikon maradnak.

Nápolyban több parlamenti tag értekezletet tartott s megállapodtak, hogy a miniszterium vád alá helyezését s a királyi székhelynek Turinból Florencebe áttételét fogják indítványozni. Másfelől azonban, Vacca főtörvényszéki elnök vezetése alatt a miniszterium támogatására is tartanak ülések.

Garibaldi állapotáról a „Diritto“ Bertani orvostudor-ny egy levélét közli, melyben többek közt ez áll: „A tábornok szokása szerint ágyán tilt, míg sebesült lábát látatott függve tartották. Tekintete ugy fetszett nekem, semmit sem változott. Areza egy kissé megsoványodott, de sokkal inkább alrészrei. Orezája a szokottnál pirosabb, szemei csillogók, mondhatnám csillogóbbak, mint rendes állapotában. Nézése és kifejezése, mint mindig, szelid és megnyerő, étvágya jó, álma több nap óta kielégítő és tündő. Jó hangulatban volt, derült, mondhatnám vidor. Képzelné lehet, hogy látogatói számok. Ezek közt vannak legkedvesebb bajtársai, a kik, mint Mordini és Fabrizzi, éppen most szabadultak ki a déli tartományok börtöneiből; továbbá Crispi és neje s mások, a kik feljutják emlékeztetésben az utóbbi három hónap eseményeit, mialatt ő minden csüggettség nélkül merően szegi tekintetét felfüggesztett lábára.“ A golyót Bertani, minden kísérletei dacára, ki nem vehette; fenebbi levélből azonban annyi látszik, hogy a Garibaldi állapotáról indult nyugtalanító hírek tulzottak. October 25-én nagy orvosi tanácskozmányt tartottak felette. Tizenhárom orvos vett részt e tanácskozmányban, kik közül 11 olasz, Patridge angol és Nélaton francia. Az eredményt még nem írják.

Egy másik turini tudósításban ezt olvassuk: A spezziai és variguanói egyhangúság mellett mindenki érdeklődik a posta megérkezését, a mely hírlapokat és leveleket hoz. Garibaldi mutat legkevesebb érdeklődést. Ha lapokat visznek neki, elolvassa; ha nem visznek, nem kéri. Rendszeresen egész halom levelet szokott kapni Európa minden országából; nagy munkájába kerülne mind elolvasni. Sok ajándékot is kap: fegyvereket, könyveket s egyebeket. Egy angol delfin Manchesterből arra az eredeti angol ötletre jött, hogy egy doboz szőlőt küldött neki. Fejérműi nagyobb részint Franciaországból jö. Spezziában vannak emberek, a kik csupán Garibaldi számára mennek vadászni. Azonban a számtalan angol búcsújáró valóságos csapás rajta. Ezek egy-egy rakás ajánlólevéllel szoktak jöni; oda támaszkodnak a beteg ágyához s óra száma elállanak tátott szájjal a nélkül, hogy egy szót szóljanak. Szerencséje van Riparival, a ki minden tektoria nélkül meg szokta őt szabadítani az ilyen hatalmas látogatóktól, értésükre adván, hogy a betegnek nyugalomra van szüksége.

Turin, oct. 28. A mai „Opinione” írja: Görögországi tudósítások jelentik, hogy Viktor Emánuel király második fia Amadeo, Aosta hercegnék ott sok pártolója van s hogy a hazafiak meg fogadják egyezni, hogy őt királylyá választassák.

GÖRÖGORSZÁG. A „Triester Ztg.” Ottó királynak egy kísérfője után következő részletek közül a görögországi eseményekről: A király 13-ikán hagyta el Athént, meglátogatta Hydrát, Spezziát, Astrost Morea keleti partján s Gythiant keleti Moina felső végén; 16-án szárazföldön folytatta útját Spartába, hol 2 nap időzött. 16-án Kalamatába utazott a Taygetus hegyen át. Másnap görög gőzös érkezett oda csapatokkal Mauro Michalis tábornok alatt, ki híret hozta a vonitzai és akarnianai katonai felkelésnek, hogy a király Kalamatából menni akart. Az ottani alig 1000 főnyi helyőrség föllázadt Gryes őrmestertől vezérelve, megkötözte a tiszteket, a pénztárakat elfoglalta s mindenféleképpen rakonczatlankodott. Az Athénből, Patrasból, és Missolonghiából érkezett hírek szintén roszul hangzottak. Másnap új gőzös jött Athénből Hadschiskos kultuszminiszterrel. Ennek közleményei folytán 22-én elhagyta a király Kalamatát a limentí révét

meglátogatta s a Piräus felé vissza tért. A phalaracus táján 27-én reggel bárka érkezett a francia követtel ki jelenté hogy Athenben mult éjjel kiűzték a forradalmat, a király letétetett, s ideiglenes kormányt választottak. A katonák s a nép a palotába rontottak, mindent leromboltak s a lakókat kiűzték. A királyi szobák az állami pecséttel vannak lezárva, az udvari kert összerombolva, több ember megölve; Pyräusban a katonák a városparancsnokot meggyilkolták. Még az nap minden követ a hajóra jött s megértették a királlyal, hogy hasztalan minden ellenmondás, miután az egész hadsereg a forradalomhoz csatlakozott. Este a követek, a bajort kivéve, visszatértek Athenbe. Egy francia és egy angol gőzös a király védelmére az „Amalia” korvette mellé állottak. Éjjel menekülők jöttek Athenből s a francia hajón szállásoltak el. Másnap reggel elhagyta a király a korvettest s Scylla angol gőzösré szállt, környezetének szabad visszatérést engedve Athenbe. Ezután elhagyta Pyräust s Solominal vetettünk horgonyt. Az „Amalia” korvette alig hagyta el földjét a király, a forradalmi lobogót kitűzte. Egy királyi kiáltvány melyet a követek vittek Athenbe, a király igyekeztetére emlékeztet és jótéteményeire, ki szülőföldére tér vissza. Leköszönésről szó sincs. Az ideiglenes kormány kiáltványa a forradalmi mozgalom általánosságára utal, föladatuként az alkotmányos monarchia fönntartását említi s a védő hatalmak iránti kötelesség teljesítését, a barátságos viszonyok fenntartását kifelé és a nemzetgyűlés összehívását. A menekültek Velencében csak a szükséges utikészítéssel vannak ellátva.

Ujabbak. Trieszt, oct. 31. A mai levantei gőzessel mintegy 80 személy érkezett ide Otto király udvari népéből, kik Görögországot elhagyták. Wendl báró, a görög király magán titkára is itt van. Az új esküforma Görögország diplomatiái és konzuláti ügynökei számára megérkezett. Az itteni görög konzul Gianichesi letette hivatalát. A janinai kormányzó megrendelte, hogy a prevesai tengerszoroson át-evező gyanus hajók tartóztassanak fel és motóztassanak meg, hogy a hadi kellékek szállítása a szomszéd parti felkelők számára megakadályoztassék.

— Athéne, oct. 25. Az élet és tulajdon miatti aggodalom növekedőben van. Pluskow főudvarmesternő az angol követségnél talált menedéket. Kanaris visszavonult. Az itteni forradalmat tanulók s szomszédalusi lakosok kezdték, kikhez aztán a lovasság és tüzérség is csatlakozott. Lazzareno ezredet, a ki ötszáz emberrel Kalamarába küldetett, saját katonái megkötözték s úgy adták át az ideiglenes kormányoknak.

— Spezzia, oct. 30. Az orvosok tanácsot tartottak Garibaldi felett. Azt hiszik, hogy a golyó a testben van; s a seb megvizsgálását ismételni kell, hogy a golyó helyét megtalálják. Nelaton tudor úgy nyilatkozott, hogy a golyót nem bajos kihuzni.

— Turin, oct. 31. A mai hivatalos lap meghajdoltja a „Morning Post”-nak azt az állítását, mintha az olasz kormány a mult augusztusban hajlandó lett volna Garibaldit felbatalmazni, hogy egy önkényes csapattal Görögországot fellátsa. Szintoly alaptalannak mondja az önkényes ezredek felállításáról származó hírt is; azonban kijelenti, hogy a garibaldianusok kivándorlását Görögországba, hogy ott a polgárisodás- és szabadságot folyó harcban segíljenek, akadályozni nem lehet.

Távíratí tudósítás a bécsi börzseről

November 3-án: Nemzeti kölcsön 81.95. 5%. Metalliques 70.80. Bank-részvény 789.—. Hitel-részvény 223.—. Váltó Londonra 122.20. Ezüst 121.35. Arany 5.82⁹/₁₀.

October 31-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országai 71.25. Erdélyi 68.50.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

(723) **ELADÓ SZÉNA** (1—3)
Mezőmehesen 200 szekérrel, szükség esetében étető és itató helylyel. Értekezhetni ugyanott, haszonbérő Simai Márton urnál.

(724) **TELELTETÉS.** (1—3)
A gróf Bethlen Farkas ur ádamosi udvarában elfogadtatnak teletetés végett 80 darab 3—6 éves tulkok, párja 60 % hatvan o. é. forintokért. A teletetés kezdete november 1-je, s tart május 1-éig. Bővebben értekezhetni e tárgyban gazdatiszt SANDI ISTVÁN-nal, Ádamoson, ut. posta Dicső-Szentmárton.

(725) **Eladó ház.** (1—3)
Maros-Vásárhelyt, a főpiacson az 539 sz. a. ház örök áron eladó. Bővebben értekezhetni ugyanott, Szabó Miklós urnál.

A dézsi helyvél hitű egyház több épületei s 6 kisebb s 9 nagyobb bolt helységei folyó 1862-ik év november 16-ikán közárverésen a többet igénylők 6 évi használatra ki fognak adni. (722) (2—3)

(719) **Árpa termelőkhez.** (3—3)
Alólírt a Kolozsvár városi serházat több évre kibérelvén felszólítom a helybéli és vidéki árpa-termelőket, hogy árpakészleteik eladása végetti szándékukat velem tudatni sziveskedjenek.

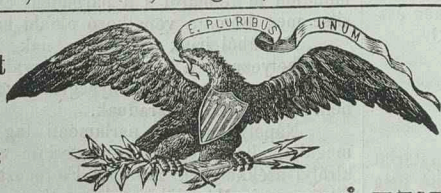
Tisztelettel tudatom egyszersmind, hogy szövetkereskedésben találtató minden árucikket gyári vétel-ár szerint adandók el.

Kolozsvártt, october 27 1862.

ÁKONCZ JÓZSEF.

(718) **Kül-szénutczában, 350 sz. alatt, több kanapék, székek, asztalok, ágyak, kaszten, etager, eladók.** (549) | 1/11 (11—12)

Cs. kir. szabadalmazott és első amerikai szabadalmat nyert

átalán kedvelt

ANATHERIN-SZÁJVIZE

bécsi fogorvos POPP J. G. urnak. Ára 1 ft. 40 kr. o. é.

Ezen 13 év óta használatban levő szájjvíz a fog- és szájrészekre nézve mint egyike a legjobb öszserének bizonyult be, magyas és fűfűrasszók által tolelt-ez-közül használatát, nézzerint pedig a legkiválóbb orvosi egynésség által számos bizonyítványokkal helyeseltetvén, minden további dicsőítés fölösleges.

FOG-OLOM.

melylyel az ember sajátkezűleg dughatja be odvas fogát. Ára 2 ft. 10 kr

Cs. kir. ígm. kivált.

ANATHERIN-FOGPÁSZTA. Ára 1 ft 22 kr.

NÖVÉNY-FOGPOR Ára 36 kr. o. é.

BIZOMÁNYOSOK:

Kolozsvártt: Wolff J. és Ráduy J. gyógyszer. Toráda: Wolff G. gyógyszer. Szébenben: Zöhrer és Müller, Steiner gyógyszerész. Brassóban: Fabick János fia és G. János fia. Károly-Fehérvártt: Sander gyógyszerész. Rusz, Wagner könyvtáros. Segesvártt: Misselbacher J. M. Besztercén: Dietrich és Fleischer. Dézsen: Kremer S. Dézden: Büchler A. Medgyesen: Polbert gyógyszer. Nagy-Enyeden: Oberth J. gyógyszer. Nagy-Váradon: Janki J. Huzella. Fogarasi: Nehrer. Maros-Vásárhelyt: Bucher D. és Fogarasi. Balasszáladán: Korvitz T. Szász-Debreczen: Leonhardt J. és Wostch gyógyszer. Szász-Régenben: Traugott és Wachner. Zilahon: Ifj. Abraham Gábor. Debreczenben: Bezler gyógyszer. Saltzman, és Csanak J. S-A-Ujhelyt: Deutsch József. Szénér-Váralján: E. Gerber gyógyszer. Szathmártt: Veisz J. Márm.-Szegeden: Hoffman és Rath. Holdmező-Vásárhelyt: Wagner K. gyógyszer. N.-Károlyban: Jellinek gyógyszer. Nagy-Bányán: Tapp gyógyszer. Ó-Maráthon: Pfeiffer urak.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvártt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön

kapható:

Erdélyi képes naptár 1863-dik évre.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.

Ára csak 25 kr. oszt. ért.

POLGÁROSODÁS.

Irta ARISZTIDESZ.

Ára 1 ft. 20 kr.

A váltórendtartás

a cs. kir. váltótörvény értelmében.

Népszerű magyarázat, számos gyakorlati példákkal és mintákkal, s a törvény szövegével bővíve.

Mindennemiek felvilágosítására szerkeztette Finály Henrik Lajos, gymn. tan és a kolozsvári szab. keresk. társaság vasárnapi iskolájában rendes tanító. ára 70 k.

Urbér- és Tized-kárpótlási A. és B. tabellák.

MAGYAR ROMÁN-NYELVTAN

A románul tanulók számára. Szerkesztette Fekete János (Negritiu) balasszáldi göröggyesült érseki székesegyház korlátnok kanonok. Második, átdolgozott kiadás. Ára 1 ft. 20 kr. oszt. értékben.

Szervezeti javaslat, az erdélyi ev. Légtüneménytan, sakét magyar haza

ref. főtanodák rendezésére. Bizottsági ref. főtanodák rendezésére. Bizottsági

megállapítás nyomán dolgozva Gáspár János tanár által 1861. 8-rét 116 lap. Ára 60 kr.

Az akadémia igazsága. A közvélemény eleibe terjeszti Brassai Sámuel.

1862. 8-rét (VI, 48 l.) 50 kr.

Magyar vagy cigány-zene? Elmefuttatás Liszt Ferenc „Cigányokról” irt könyve felett. Irá Brassai Sámuel.

1860. 8-rét (56 l.) 72 kr.

A polgár- és kereskedő számvetése. Elméleti és gyakorlati kézikönyv megszerzési ismeretek terjesztésére.

A jelen idő szükségéhez alkalmazta és irta Finály Henrik Lajos. 1853. 8-rét VI.

233 lap 1 ft. 20 kr.

Mit tegyen az erdélyi gazda hogy jólétre jusson? Kiténtelt pályamű. 1859. 8-rét (42 lap) 35 kr.

Gazdasági kétszeres számvitel. Irta Farnos Károly. 4 darab melléklettel. 1851. n. 8-rét (IV. 91 l.) 1 ft. 40.

Karácson éj. Kísérletes beszély. Angolból fordította Nagy Péter. Irta Boz Dickens Károly. Két kömetszettel. 1846.

8-rét 148 lap 63 kr.

Gazdasági kétszeres számvitelre példányok, Farnos Károlytól. 1851.

(VIII. 95 l.) 70 kr.